

הזנת הבקר במשק בית-אלפא

סיכומי ההזנה הכלליים לתשי"ז

מחיר היחידה בפרוטות	יח"מ	
175	480.000	מזון מרוכז
230	62.000	שחת
230	60.000	תחמיץ (כולל קליפות)
190	348.000	ירק ומרעה זרוע
185	950.000	סה"ה וממוצע

ההעברה על תקציב ההזנה התאורטי היתה 1.5%. המזון המרוכז היווה 50.5% בתפריט הכללי והמספוא הגס לסוגיו השונים — 49.5%. להלן לא אסתמך על סיכומי שנת תשי"ז, אשר נגמרת במשקנו ב־1.8.1957 ואביא לידיעת הקוראים את הסיכומים החדשים מה־1 במאי 57 ועד 30 באפריל 58, וזה — משום שעד תאריך זה לא נרשמה האספקה באופן נפרד לפרות, עגלות ולעגלים.

הטבלה הבאה מראה את תנודות האספקה, על סוגיה השונים, לפי חדשי השנה באלפי יחידות מזון.

ט ב ל ה 1. האספקה לפי חדשי השנה (באלפי יח"מ)

החדש	ירק	תחמיץ	שחת	מספוא גס ט"ה	סה"ה מזון	המרוכז	חלקו של
75 מאי	42	—	3	45	45	90	50%
" יוני	33	5	7	45	45	90	50%
" יולי	36	6	5	47	37	84	44%
" אוג'	30	3	6	39	42	81	52%
" ספט'	25	1	9	35	35	70	50%
" אוק'	16	9	6	31	35	66	53%
" נוב'	20	5	7	32	36	68	53%
" דצמ'	13	8	11	32	40	72	55%
58 ינ'	17	6	10	33	33	66	50%
" פבר'	23	4	8	35	41	76	54%
" מרץ	38	4	7	49	44	93	47%
" אפר'	34	5	8	47	47	94	50%
סה"כ	327	56	87	470	480	950	50.5%

הוויכוח המתנהל בזמן האחרון על שיטות ההזנה של עדר הבקר עורר את הרצון לסכם את מצב הדברים במשק שלנו; כי, לאמיתו של דבר, למרות הוותק הרב של בוקרינו, לא נכנסנו אף פעם לפרטי הפרטים של סיכומי ההזנה. ידוע היה לנו שהאכלנו כך וכך אחוזה מספוא מרוכז, או שעברנו על תקציב ההזנה באחוז מסויים — אלה היו הסיכומים אשר הוכנו על ידי הנהלת החשבונות הכללית.

אין אנו מתכוונים לומר שהסיכומים המתפרסמים כאן הם, בעיקרם, תוצאה של תכנון מכוון; קובע יותר במקרה זה המצוי מאשר הרצוי, כלומר — התנאים האובייקטיביים של משקנו, צרכי יתר הענפים וכו'. אין ברצוננו להמליץ בפני אחרים שילכו בשיטותינו (אף אנו בעצמנו היינו מכניסים שינויים, לו רק ניתן לנו הדבר). בכוונתנו רק להראות שבשיטת הזנה זו אפשר להגיע לתוצאות מקצועיות וכלכליות לא רעות.

העדר שלנו מנה בתשי"ז 135 חולבות, 120 עגלות מעל לגיל של חדשים ו־100 עגלים לבשר (בממוצע שנתי). השנה נוספו 50 עגלים יוגר סלאביים, ולעומת זה יפחת מספר החולבות ב־2—3 ומספר העגלות ב־8—10, וזה בגלל מכירה מוגברת אחרי מחלת הפה והטלפים אשר פקדה אותנו במאי 1957. תנובת החלב עלתה במקצת על 5600 ליטר לראש (בביקורת — 6120 ק"ג, שהם 5940 ליטר). ההפרש בין התנור בה למעשה לבין תוצאות הביקורת נובע בחלקו הגדול מכך שהפסדי מחלת פה וטלפים לא התבלטו במקרה בשקילה, כיוון ששקלנו ב־12 במאי, יום לפני פרוץ המחלה, וב־30 ביוני, אחרי שהמחלה עברה.

מכרנו בתשי"ז: 57 פרות, כמספר המבכירות אשר המליטו, 90 עגלים ו־9 עגלות. העגלים נמכרו בגיל 15—17 חדשים במשקל ממוצע של 400 ק"ג.

¹ האחוז הנמוך של מ"מ ביולי נובע בחלקו מזה שאנו משתדלים להשאיר את מחסני הרפת ריקים בראשון לאוגוסט, יום המאזן.

המספוא הירוק לסוגיו השונים

סלק מספוא	65,000	יחידות מזון (לפי 12 ק"ג)
תלתן (שלחין ובעל)	135,000	" (לפי 11 ק"ג)
תירס, סתוויון וסורגום	85,000	" (לפי 10 ק"ג)
מרעה זרוע ²	17,000	" (אומדן)
שונות (פולים, שיבולת שועל, מרעה קצור).	25,000	" (לפי 10 ק"ג)
ס"ה	327,000	

אם נחלק את האספקה הגסה לפי פרות, עגלות ועגלים, הרי המנה היומית תהיה כדלקמן:		למעשה קיבלו מספוא גס:	
ט ב ל ה 2. מנת המספוא הגס היומית לסוגי הכחמות השונים (ביח"מ)		135 פרות לפי 1910 י"מ — 258,000 י"מ	
		120 עגלות לפי 990 י"מ — 119,000 י"מ	
		100 עגלים לפי 790 י"מ — 79,000 י"מ	
		50 עגלים יוגיסל. ב־5 חדשים 14,000 י"מ	
חודש	פרה	עגלה	עגל
57 מאי	6.2	3.0	2.4
" יוני	6.1	3.2	2.2
" יולי	5.4	2.7	2.1
" אוגוסט	5.6	2.8	2.3
" ספטמבר	4.7	2.5	2.0
" אוקטובר	4.3	2.3	1.8
" נובמבר	4.5	2.4	1.7
" דצמבר	4.1	2.4	2.0
58 ינואר	4.2	2.3	1.8
" פברואר	4.8	2.6	2.2
" מרץ	6.3	3.3	2.7
" אפריל	6.7	3.0	2.7
ממוצע ליום	5.24	2.71	2.16
ס"ה במשך השנה 1910	990	790	790
אם נבחון את ההזנה למעשה בהשוואה לתקציב התיאורטי הרי נקבל:		כל העדר בס"ה 470,000 י"מ	
		חלוקת המזון המרוכז בין פרות, עגלות ועגלים היתה:	
		כל פרה קיבלה 1960 י"מ במשך השנה — 50.7% מהתפריט	
		כל עגלה קיבלה 960 י"מ במשך השנה — 49.3% מהתפריט	
		כל עגל קיבל 810 י"מ במשך השנה — 50.6% מהתפריט	
		אם נבחון את ההזנה למעשה בהשוואה לתקציב התיאורטי הרי נקבל:	

לכל פרה הגיע עבור 5600 ל' 2240 י"מ	קיבלה למעשה: מ"מ 1960 י"מ
לקיום והכנה 1700 י"מ	קיבלה מספוא גס 1910 י"מ
הגיע בס"ה 3940 י"מ	קיבלה בס"ה 3870 י"מ
לכל עגלה הגיע 1600 י"מ	קיבלה: מ"מ 960 י"מ
לחצי מן העגלות, הכנה לפי 200 י"מ 100 י"מ	קיבלה: מספוא גס 990 י"מ
הגיעה בס"ה 1700 י"מ	קיבלה בס"ה 1950 י"מ

זאת היא „העברה” מסויימת, אך זהו בלי ספק אחד הגורמים שהממוצע של מבכירותינו בתשי"ז היה למעלה מ־5200 ק"ג (17.5 ק"ג ממוצע ליום בתקופה הראשונה).

הדו"ח הכללי אינו מגלה כמובן את הקשיים ² בוטל השנה סופית!

ואשר לעגלים — קשה לדון ביחס לגורמה שלהם; נעיר רק שב־1600 י"מ שכל עגל קיבל כלולות 400 יח"מ שהוגשו ב־50—60 הימים האחרונים לסיום הפיטום.

הדו"ח הכללי אינו מגלה כמובן את הקשיים

בסכומים גדולים, הרי כל ההוצאה לימי העבודה במשך שנה המסתכמת ב־26,000 ל"י בענף, בו מושקע למעשה כחצי מיליון ל"י, ובעל מחזור שנתי של 350,000 ל"י, אינה מכריעה לגבי הצלחה או כשלון. השאלה היא אחרת: אם ענף הבקר במשקנו, אשר מהווה כ־20% מן המחזור הכללי ו־20% מכל ההשקעות, ואשר עסוקים בו, יחד עם המספוא, כ־15% מן העובדים בחק־לאות — האם נותן הוא את חלקו הנאות ברווח הכללי של המשק? והתשובה היא: כן, הוא נותן. חלקו של הענף שלנו בעודף הכללי של המשק מתקרב ל־25%, עובדה הממלאת את לבנו סיפוק רב. בניגוד לשנים רבות רבות, כאשר הענף שלנו לא היה לו כל חלק ברווחי המשק (אם היו רווחים בכלל). מתעוררת השאלה — האם זאת היא תוצאה של קוניונקטורה זמנית? אינני כלכלן מומחה, אשר יכול לפסוק בסוגיה הזאת, אך נדמה לי כי לרמת התנובה אשר אליה הגענו ולהזנה הרציונאלית חלק רב בהישגים משמחים אלה.

קיבוץ בית־אלפא, מאי 58 ישה קמבר

בביצוע ההזנה למעשה. קיימת בעיית הרציפות של ההזנה, המופרעת בחורף בגלל הדרכים המשובשות, ובקיץ — בגלל קילקולים במכונות. קיימת בעיית החלוקה השווה בין הבהמות, בעיקר במבנים הארעיים והמיושנים; למעשה רק 60 גלגלות מתוך 420 משוכנות בסככה הראויה לשמה. וכשכל הפיקוח וביצוע ההזנה נתון למעשה בידי שני אנשים, הרי יובן הקושי. אנו, כמובן, משתדלים לבצע לפי מיטב יכולתנו, אך לא תמיד בהצלחה מלאה.

לבסוף ברצוני להתעכב על בעיית הרנטבי־ליות של הענף. החבר רענן וולקני מחשיד את רפתני הקיבוץ בכוונה להעלים את סודותיהם המקצועיים (ראה המאמר ב„השדה“ על הביקור בנירים) וגם בהעלמת ההכנסה ליום עבודה. עצם הדיון על יום עבודה מראה כי החבר וולקני רחוק מבעיות הכלכלה של המשק הקיבוצי; יום העבודה חדל מזמן מלשמש כקנה מידה להצלחה או לכשלון בענף כמו שלנו. אם במשק כשלנו מחייבים את הענף ב־30,000 ל"י הוצאות כלליות ו־25,000 ל"י ריבית, ונוסף לכך — הפחתות

בחינת מבנה העמין וכושר ההנבה

בשעת בחינת הפרות המועמדות להרשמה בספר העדר מעריכים, כידוע, גם את העטין — צורתו ומכנתו. באחד האיזורים בגרמניה נערך סקר לגבי 285 פרות צעירות כדי לעמוד על הקשר שבין תוצאות מבחן העטין וכושר ההנבה למעשה. הציון הגבוה ביותר שניתן לעטין היה 5 והנמוך ביותר — 1. לאחר שפרות אלה סיימו את תקופת חליבתן הראשונה נערכה השוואה בין הפרות שמוינו לקבוצות לפי מבחן העטין, ואלה הן התוצאות:

הקבוצות לפי ציוני העטין	התגובה ק"ג	ההפרש לעומת הקבוצה הבאה, ק"ג
5	3956	366
4	3590	251
3	3196	394
2	2945	125
1	2820	—

אצות הים כמזון לבעלי החיים

לפי החקירות באנגליה יוצא שאצות הים הינן מקור חשוב לוויטאמינים K, E, D, C, A. כשהאצות מהוות כ־10% ממנת היום מתכסה במלואה תצרוכת הוויטאמינים הנ"ל של בהמות ועופות הבית. האצות מכילות גם כמות מספיקה של מלח רגיל ויוד, אולם עניות הן בורחן וסידן. את יסודות הקורט — נחושת, קובאלט, מאנגאן וברזל מספקות האצות בשפע, ויש איפוא להעדיף אותן על פני קמח עשבים או אספסת כמקור לוויטאמינים וליסודות קורט.